

Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΟΥ “ΕΔΩ”

1. Η ΛΑΤΡΕΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΓΟΝΩΝ
2. Η ΟΙΚΙΑΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ

Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΟΥ “ΕΔΩ”

- Σύμφωνα με Lewis Mumford (*The Myth of the Machine: Technics and Human Development* [New York: Harcourt Brace 1967], p. 164:
 - “At this point, human effort moves **from the limited horizontal plane of the village and the family (--> Η θρησκεία του “εδώ”)** to the vertical plane of **the whole society (--> Η θρησκεία του “Εκεί”)**. The new community formed a **hierarchic structure**, a social pyramid, which base to pinnacle included many families, many villages, many occupations. often many regional habitats, and not least, many gods. **This political structure was the basic invention of a new age: without it, neither its monuments not its cities could have build, nor, one must add, would their premature destruction have so persistently taken place”.**

Η ΟΙΚΙΑΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΝΕΟΛΙΘΙΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

- ΠΡΩΤΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΛΑΤΡΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΙΜΗ ΝΕΟΛΙΘΙΚΗ ΕΠΟΧΗ ΣΤΟ ΜΕΟΓΕΙΑΚΟ ΧΩΡΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ Μ'ΕΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ.
- **Οικιακή λατρεία** (*RELIGIO DOMESTICA*) + λατρεία προγόνων: η λατρεία αυτή αποτελεί από την αρχή ένα σύνθετο φαινόμενο (σύνολο από λατρείες φυλής - οικογένειας-προγόνων και φυσικά των θεοτήτων της φύσης [πρβλ. αγροτική οικονομία]).
- Catal Hüyük στη Μ. Ασία.
- ΙΕΡΙΧ'Ω: ΙΕΡΆ ΣΕ Κ'ΟΓΧΕΣ - τόποι λατρείας προγόνων
- Συμβολισμός της οικίας ως *IMAGO MUNDI* (κοσμικός άξων / *axis mundi*).

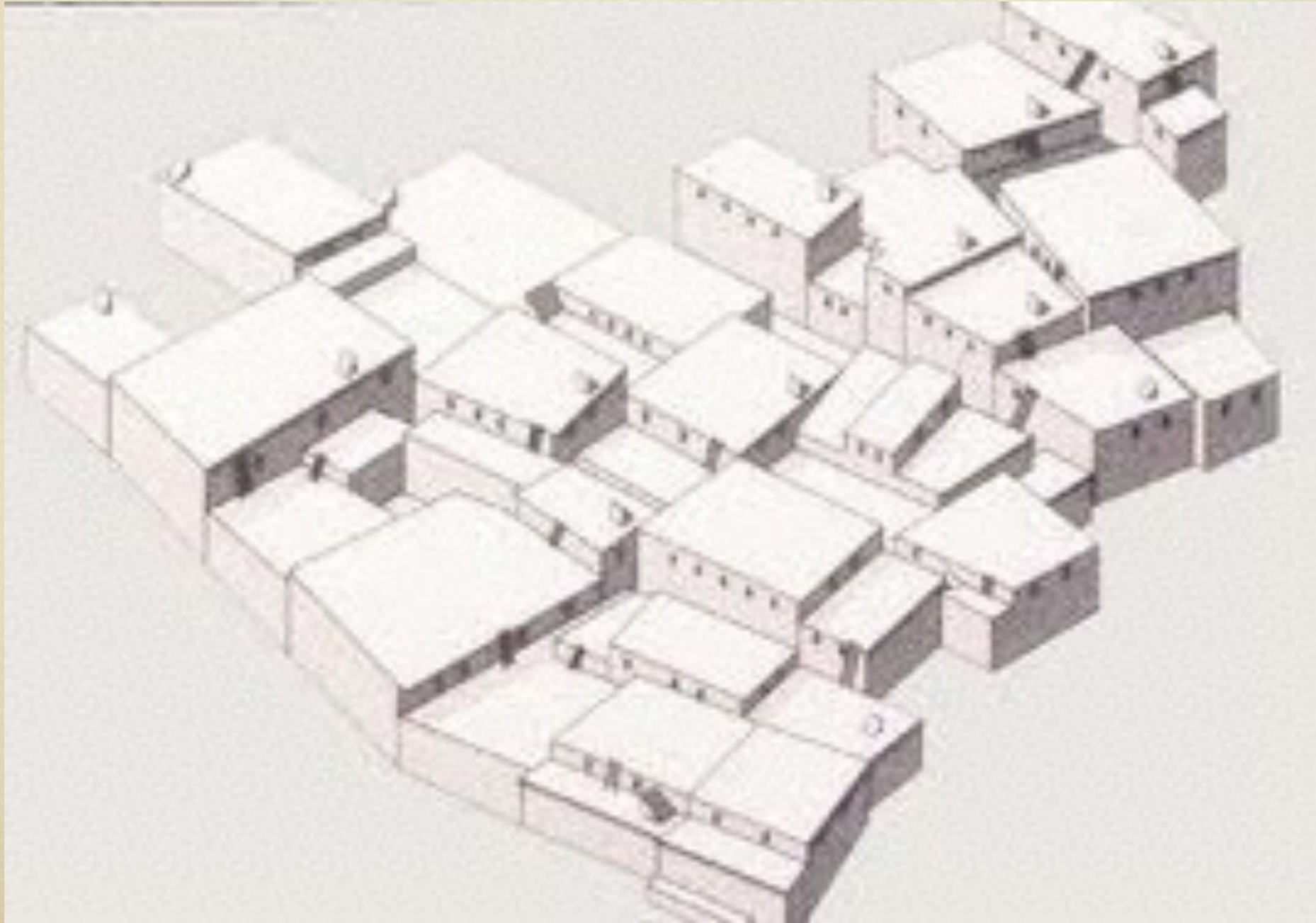
Çatal Hüyük

Çatal Hüyük

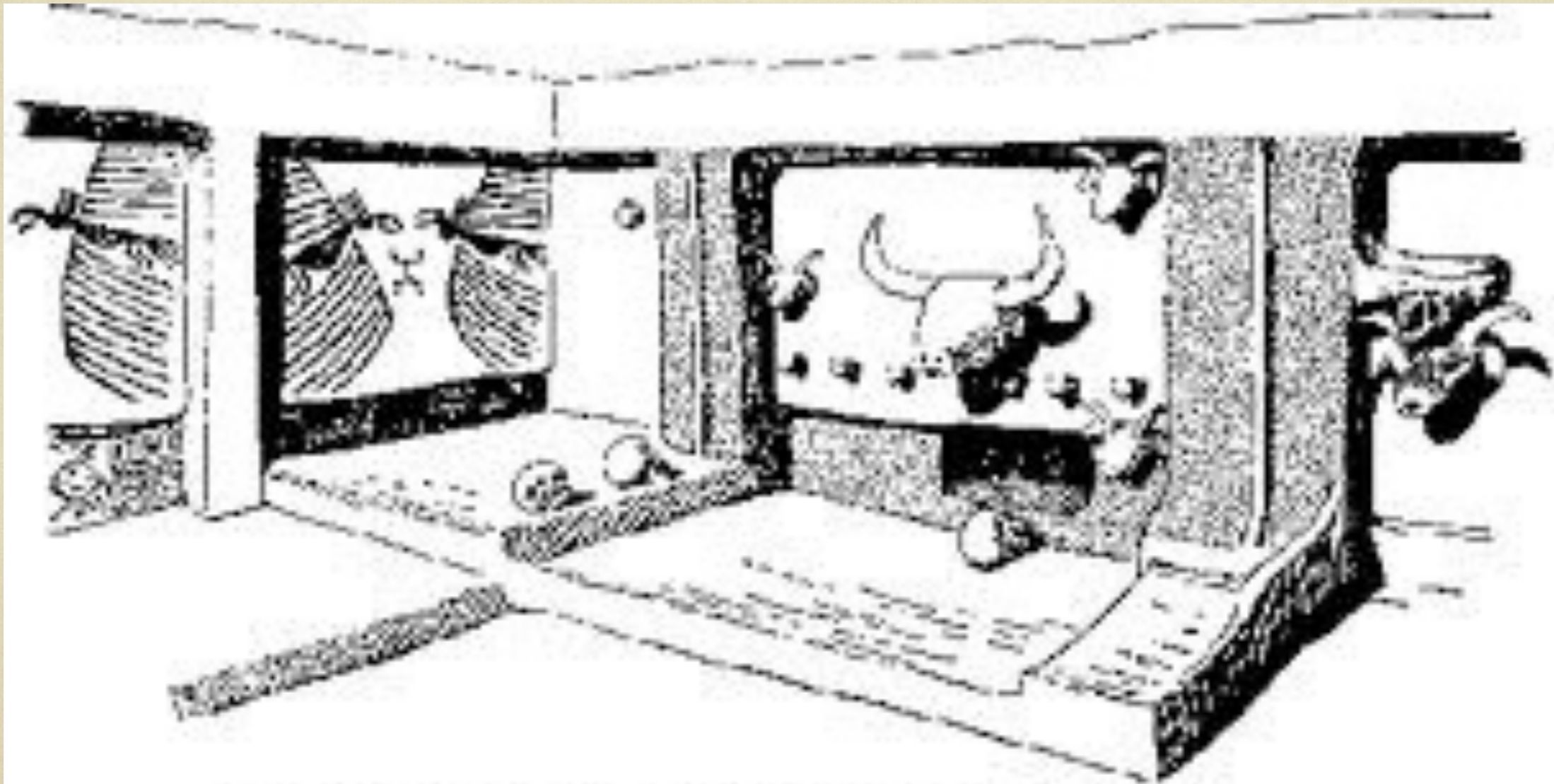
Çatal Hüyük

Çatal Hüyük

Çatal Hüyük

The "Vulture Shrine" (Level VII, ca. 6200 BC)

Çatal Hüyük

Η ΟΙΚΙΑΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

- Μπορούμε να κάνουμε την εξής τυπολογία των ιερών:
- α) ιερά που βρίσκονται σε ξεχωριστά ορθογώνια δωμάτια μέσα στον ευρύτερο χώρο της οικίας (ή των ανακτόρων). Εκεί βρίσκονται τράπεζες όπου τοποθετούσαν λατρευτικά αντικείμενα. Επίσης υπάρχουν μικροί προθάλαμοι, όπου τοποθετούν συνήθως τις προσφορές τους προς τους θεούς.
- β) καθαρήριες δεξαμένες (π.χ. Ανάκτορο Φαιστού)
- γ) κρύπτες (όπου φυλάσσονται ειδώλια δαιμόνων της λαϊκής θρησκείας, τα οποία τοποθετούν (ή κρύβουν) συνήθως σε κάποιο υπερυψωμένο μέρος της οικίας ή σε κάποια γωνία αυτών των κρυπτών). Μ' αυτά πραγματοποιούν τους λεγόμενους εναγισμούς.

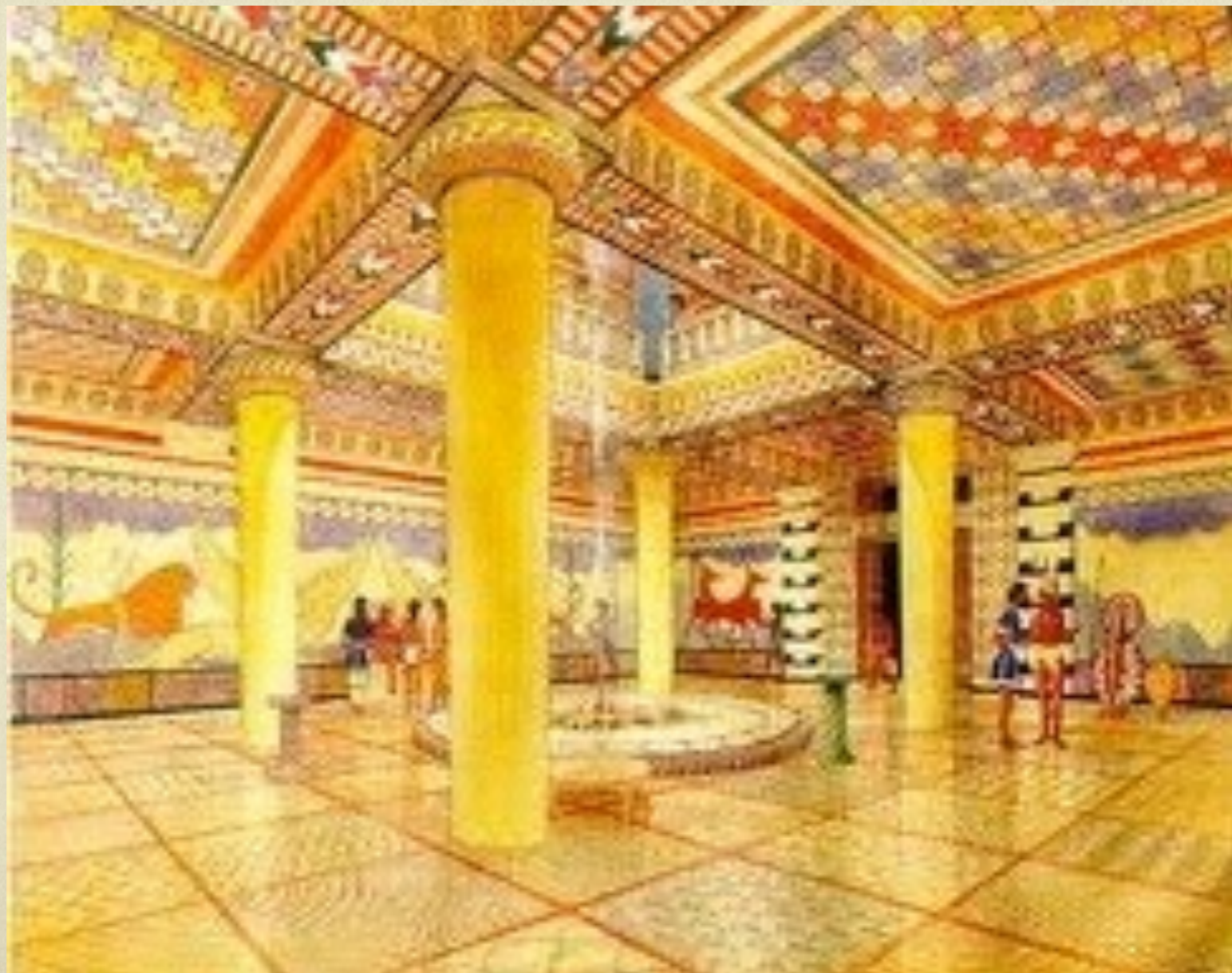
Η ΟΙΚΙΑΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΜΙΝΩΪΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

- Η οικιακή λατρεία στην ηπειρωτική Ελλάδα συνδέεται άμεσα με τις θεότητες της φύσης. Επιδράσεις από το χώρο της Ανατολής, π.χ. Μ. Ασία (κυρίως από τις πόλεις των Χετταίων).
- Το ανάκτορο (και κυρίως ο χώρος της εστίας αποτελεί το κέντρο) αποτελεί το κέντρο των οικιακών τελετουργιών και της καθημερινής λατρείας.
- **ΘΕΟΙ ΜΥΧΙΟΙ** = θεοί που βρίσκονται σε κόγχες των οικιών

Η ΟΙΚΙΑΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΜΙΝΩΪΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

Η ΟΙΚΙΑΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΜΙΝΩΪΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

Η ΟΙΚΙΑΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ ΣΤΗ ΡΩΜΗ

- Στις οικίες υπάρχουν ιδιαίτεροι τόποι λατρείας, τα λεγόμενα *Lararia* (π.χ. στην Πομπηία, υπάρχουν 500 *Lararia* [= *LARES*, *Δάρητες*, *Εφέστιοι θεοί*]). Οι θεοί αυτοί φύλασσαν τους δρόμους, τους αγρούς αλλά κυρώς τις οικίες. Οι θεότητες αυτές διακρίνονται από τους *πατρώους θεούς* (= *PENATES*), οι οποίοι προστατεύουν την οικογένεια.
- Τα *Lararia* είναι μικρά ιερά, τα οποία διακρίνονται:
 - α) τόπος που βρίσκεται σε διάφορες κόγχες των οικιών.
 - β) μικρά ιερά εντός των οικιών.
 - γ) αγάλματα θεών που είναι τοποθετημένα σε τοίχους καθώς επίσης εικόνες θεών ζωγραφισμένες στους τοίχους των οικιών,
 - δ) μικρά ιερά στους κήπους των οικιών.
-

Η ΟΙΚΙΑΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ ΣΤΗ ΡΩΜΗ

Η ΟΙΚΙΑΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ ΣΤΗ ΡΩΜΗ

■ *LARES*

Η ΟΙΚΙΑΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ ΣΤΗ ΡΩΜΗ

- *PENATES*

Η ΟΙΚΙΑΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ ΣΤΗ ΡΩΜΗ

- *PENATES*

Η ΟΙΚΙΑΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ

- Η λατρεία της οικίας αποτελεί ένα σύνολο ιερότητας και καθημερινότητας, αλλά κυρίως μια έκφραση θρησκευτικότητας μέσα στην ευρύτερη έννοια της κρατικής θρησκείας (*pars pro toto*).
- Έτσι λοιπόν:
 - α) Η θρησκεία της ΠΟΛΗΣ-ΚΡΑΤΟΥΣ, *sacra publica*
 - β) Οικιακή λατρεία, *sacra privata*.
 - γ) Οικιακή λατρεία (*religio domestica*)+λατρεία προγόνων (κυρίως αυτή η μορφή στη Ρώμη. Μπορεί να συγκριθεί με αντίστοιχα φαινόμενα, όπως για παράδειγμα στην Ιαπωνία (ΚΑΜΙ) και στους Φινο-Ούγγρους).

Η ΟΙΚΙΑΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ

- Η ιερότητα της οικίας συνδέεται κατά κύριο λόγο με τις (καθημερινές) τελετουργίες (στην εστία, το βωμό των *penates* και *lares*).
- Η οικία (και κυρίως η εστία [που θεωρείται το κέντρο του σπιτιού] είναι:
- *sancta* = ιερή, *tutum*: απαραβίαστη,
- *munitum*: προστατευμένη ασφαλής (διότι προστατεύεται από τους προγόνους και τους εκπροσώπους του θεϊκού κόσμου). Έτσι η έννοια της ΑΣΥΛΙΑΣ.

Η ΟΙΚΙΑΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ

- προβλ. εικόνα ΙΑΝΟΥ που είναι τοποθετημένη στο κατώφλι μιας οικίας ή της πόλης. Μ' αυτό τον τρόπο προστατεύει τους ενοίκους (ή τους κατοίκους μιας πόλης αντίστοιχα) μέσα και έξω από τους διαφόρους κινδύνους.
- Συνύπαρξη δύο κόσμων του μέσα (οικείου) - έξω (εχθρικού.)

Η ΟΙΚΙΑΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ ΛΛΑΤΡΕΙΑ

- 1. *Έρκειος Ζευς* (η λατρεία του ανεικονική). Αυτό το προσωνύμιο μαζί με το *πατήρ μέγας* = θεός του ουρανού και καιρικών φαινομένων ήδη από το 2000 π.Χ.
- 2. *(Ζευς) εστιακός*
- 3. *(Ζευς) εφίστιος*
- 4. *(Ζευς) εφέστιος*
- 5. *(Ζευς) οικοφύλαξ*
- 6. *(Ζευς) οικουρός*

Η ΟΙΚΙΑΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ

- 7. (Ζευς) Μειλίχιος = Φίλιος
- 8. (Ζευς) Καταιβάτης
- 9. (Ζευς) Κτήσιος (και Πάσιος, στη Λακωνία), Η επίκληση προς τον Δία, ως φύλακα των ταμείων (= αποθηκών). Η επίκληση προς τον Δία, Πατρώο, Κτήσιο, Ερκειο είναι χαρακτηριστική της οικιακής λατρείας (Δίας, ο θεός της οιογένειας, *pater familias*). Αντίστοιχη είναι και η λατρεία των *LARES*, *PENATES*.
- ΔΙΟΣΚΟΥΡΟΙ (ως προστάτες της οικίας):
- θεοί πατρώοι,
- *d(e)i (domestici)*
- *d(e)i patri.*

Η ΟΙΚΙΑΚΗ ΛΑΤΡΕΙΑ

